

Projectplan Bosch Parade 2019

1. Bosch Parade

Bosch Parade is door de stad 's-Hertogenbosch aangemerkt als belangrijk onderdeel van de legacy van het Jheronimus Boschjaar 2016 en brengt deze beleving vanaf 2019 iedere twee jaar terug in de stad. Bosch Parade is een wereldwijd unieke kunstmanifestatie te water, geïnspireerd op het werk van Jheronimus Bosch. Een eigenzinnige muzikale en theatrale stoet met hedendaagse objecten, verbeeldingen en verklankingen. De drijvende optocht is voor het publiek vanaf de oevers in het hart van de stad te zien. Deze 'vaartocht van het ongerijmde' doet recht aan het genie en de vernieuwingsdrang van de kunstenaar Jheronimus Bosch en aan 's-Hertogenbosch, de stad van de levende kunsten. Bosch Parade vindt plaats van vrijdag 21 tot en met zondag 23 juni 2019 op de Dommel, in het historische hart van 's-Hertogenbosch.

Korte terugblik

Bosch Parade is wereldwijd uniek in opzet en verschijningsvorm. In de afgelopen jaren is Bosch Parade 7 keer voorbijgetrokken op de wateren van 's-Hertogenbosch. In 2016 trokken de 18 kunstwerken ruim 20.000 bezoekers over 3 uitvoeringen. De beelden van Bosch Parade gingen viraal, met ruim 4 miljoen views en een eigen versie door de New York Times met Amerikaanse voice-over. Nog steeds komen internationale verzoeken binnen om de vakantieplanning op Bosch Parade af te stemmen. Het evenement was een van de succesonderdelen van het Boschjaar 500 in 2016 en werd het volledig vanuit die middelen vrij toegankelijk gerealiseerd. Vanuit deze goede uitgangspositie werkt Stichting Tijdvaarders sinds 2017 aan een duurzame doorstart met een nieuw plan van aanpak, noodzakelijk om het evenement artistiek, organisatorisch en financieel te realiseren.

Missie en visie

Bosch Parade wil kunst inzetten om mensen te verbinden, én om te inspireren en te verrassen zoals Jheronimus Bosch dat 500 jaar geleden deed en nog steeds doet.

Wij willen eer doen aan het gedachtegoed van Jheronimus Bosch en 's-Hertogenbosch internationaal in beeld brengen als 'stad der levende kunsten'. De stad met haar historische allure vormt een schitterende bedding voor het evenement; het water en de vestingwerken vormen een ideaal decor waar wereldwijd met jaloezie naar wordt gekeken.

Bosch Parade wil 's-Hertogenbosch tot ver over de landsgrenzen op eigentijdse wijze blijvend verbinden aan het genie Jheronimus Bosch. Niet alleen verbindt Bosch Parade heden en verleden, juist ook worden mensen met elkaar in contact gebracht. De kernwaarden die we nastreven zijn eigenzinnigheid, sociale verbinding en gastvrijheid.

Uitgangspunten

Om de multidisciplinaire kunstmanifestatie op het water in 's-Hertogenbosch te organiseren, zijn er een viertal uitgangspunten.

1. Inspiratie wordt geput uit het werk, maar vooral ook uit de vernieuwingsdrift van Jheronimus Bosch in zijn tijd.
2. Bosch Parade wordt gemaakt door professionele kunstenaars, componisten, theatermakers, choreografen enzovoorts, uitgevoerd in samenwerking met amateurkunstbeoefenaars, verenigingen en veel enthousiaste vrijwilligers.
3. Essentieel is de samenwerking tussen mensen, organisaties en bedrijven uit de stad 's-Hertogenbosch en ommelanden.
4. Alle doelgroepen, onafhankelijk van financiële draagkracht, moeten kunnen genieten van Bosch Parade.

Doelstellingen en Ambities

De visie leidt tot de concrete doelstelling om de kracht van Bosch Parade te behouden en door vernieuwing de kwaliteit, het bereik en de eigen middelen te vergroten. Stichting Tijdvaarders heeft de ambitie om Bosch Parade nationaal, maar ook internationaal op de kalender te zetten. Metaforisch gaan we in een drieluik werken, gebruik makend van de drie verbonden panelen. Hierbij staat het artistieke onderdeel centraal en wordt geflankeerd door het economische aspect en de community.

Artistieke profiel (middenpaneel)

Centraal staat een hoogwaardige en multidisciplinaire kunstmanifestatie die een breed publiek betreft bij hedendaagse kunsten en bij het werk en gedachtegoed van Jheronimus Bosch. Net als Bosch in zijn tijd zullen wij de grenzen opzoeken en ons buiten gebaande paden van de kunst begeven om een impuls aan het culturele klimaat in 's-Hertogenbosch te geven. Voor het eerst zal de Parade als één geheel worden ontwikkeld door een regionaal collectief van professionele kunstenaars uit verschillende disciplines. Dit collectief wordt ondersteund door een kunstenaar met (inter)nationale naam en faam, die het geheel naar een hoger niveau tilt.

Community (rechterpaneel)

Bosch Parade wil in de haarvaten van 's-Hertogenbosch blijven. Per editie van Bosch Parade wordt samengewerkt met een groot aantal organisaties uit de stad en de tot de gemeente 's-Hertogenbosch behorende kernen voor een maximale participatie van de bewoners. De Community wordt betrokken bij de realisatie van de werken en brengt de parade al sturend, roeiend of zwemmend in beweging. Er wordt nadrukkelijk ook samengewerkt met amateurbeoefenaars en mensen met achterstand tot cultuur. Honderden vrijwilligers worden betrokken in het project, die samen met de kunstenaars de Bosch Parade Community vormen. Zij ontmoeten elkaar en bezoekers in ons nieuwe evenemententerrein, de *Tuin der Lusten*.

Economische waarde (linkerpaneel)

Het kapitaliseren van het publieksevenement is het onderwerp van dit paneel. Het wordt gekenmerkt door een ondernemende houding die ziet welke toeristische aantrekkelijkheid het evenement biedt. Bewoners, ondernemers en bezoekers van 's-Hertogenbosch, de gastvrije hoofdstad van Brabant, worden actief aangesproken op de mogelijkheden om van Bosch Parade te genieten en zo mogelijk ook te ondersteunen. De Bosch Parade Community wordt daarbij actief ingezet om bezoekers écht onderdeel te laten zijn van het evenement, bezoekers moeten zich vriend voelen van het evenement. Het nieuwe evenemententerrein, *de Tuin der Lusten*, vormt de spil in het nieuwe verdienmodel, aangevuld met (sponsor)arrangementen, donaties en toeristische arrangementen gericht op de Bossche bedrijvigheid.

In cijfers

Concreet wil Bosch Parade in 2019:

- Met een hoogwaardige, professionele Bosch Parade 24.000 bezoekers trekken over 3 uitvoeringen over de Dommel in het hart van 's-Hertogenbosch.
- De financieringsmix verbreden, door in te zetten op bijdrage vanuit diverse private fondsen, overheidsfondsen en sponsoring.
- Bezoekers te laten bijdragen aan het evenement, waarbij per uitvoering minimaal 600 bezoekers betalen voor het nevenprogramma in de *Tuin der Lusten*, per uitvoering minimaal 600 bezoekers betalen voor een zitplaats en alle bezoekers worden gevraagd om een bijdrage.
- Toeristische arrangementen ontwikkelen voor nationale toeristen en internationale toeristische arrangementen pilotten voor de vervolgedities.
- Minimaal 400 Bosschenaren direct betrekken in de organisatie en uitvoering.

Aanvraag Brabant C

Bosch Parade vraagt een ontwikkeling aan bij Brabant C om door te groeien tot een evenement van nationale betekenis. In het verlengde van de drie panelen zijn drie onderzoeksvragen opgesteld:

- Artistiek: hoe artistieke samenwerking zo vorm te geven dat topkunstenaar en collectief gezamenlijk kunnen komen tot de realisatie van Bosch Parade?
- Economisch: hoe kunnen we verschillende verdienmodellen matchen op het bedrijfsleven, de bezoekers en de (inter-)nationale toerist?
- Community: Hoe de Bosch Parade community zo te betrekken dat zij zich duurzaam gaan verbinden aan het evenement?

Door deze vragen te beantwoorden en te valideren ontstaat de basis voor een duurzaam te organiseren Bosch Parade met nationale betekenis en internationale allure.

2. Artistiek profiel

De vernieuwing van Bosch Parade richt zich op de versterking van het artistieke profiel waarbij de overige twee panelen ook voordeel bij hebben. De totale parade zal ontwikkeld worden vanuit één visie, vanuit één concept. Bosch Parade kan per editie een eigen thema meekrijgen, gelinkt aan het werk van Bosch.

DNA Bosch Parade

Bosch Parade wil professionele kunst inzetten om mensen te verbinden, én om te inspireren en te verrassen zoals Jheronimus Bosch dat 500 jaar geleden deed en nog steeds doet. Hiermee laten we al onze bezoekers als 'hedendaagse Jheronimussen' naar de wereld kijken en maken we die wereld iets eigenzinniger en socialer. Het DNA van Bosch Parade onderscheidt zich in:

- **Oorspronkelijkheid.** Bosch Parade heeft een zeer herkenbare artistieke signatuur door het werken met kunst op het water in de vorm van een drijvende optocht met Jheronimus Bosch als inspiratiebron. Aangevuld met een multidisciplinaire houding en de samenwerking met de stad en haar bewoners bij de totstandkoming van de werken. Dat levert nieuw, verrassend en eigentijds werk op van hoog artistiek niveau, gedragen door en uitgevoerd met de gemeenschap. Hiermee levert Bosch Parade een wereldwijd unieke bijdrage aan de kunstensector.
- **Vakmanschap.** Bosch Parade zet in op topkwaliteit om het evenement te realiseren. Het programma wordt volledig ontwikkeld door professionele kunstenaars van diverse disciplines en uitgevoerd onder hun leiding. Daaraan worden diverse nieuwe artistieke lagen toegevoegd door het werken in een collectief en het aanstellen van een nationale kunstenaar ter ondersteuning van de totstandkoming van het totaalconcept. In dialoog met elkaar ontstijgt het werk het individuele, maar met respect voor elkaars eigen signatuur en artistieke vrijheid in de uitvoering.
- **Zeggingskracht.** De impact van werken met kunst op het water is groot. Duizenden bezoekers, jong en oud, hoog of laag opgeleid, nationaal of internationaal, worden geraakt door hedendaagse kunst, die in een schitterend decor van de oude stad voorbij komt drijven. De inzet van grote groepen amateuruitvoerenden en vrijwilligers in de parade maakt het geheel bovendien een spectaculaire tocht die de bezoekers niet snel vergeten.

Kunst door verbinding

Bosch Parade heeft tot en met editie 2016 gewerkt met open inschrijvingen die door artistiek leider Miesjel van Gerwen bij elkaar werden gebracht. Vanaf 2018 wordt er gewerkt volgens een nieuw totaalconcept om richting het publiek meer impact te maken. Bosch Parade gelooft in artistieke vrijheid van professionele kunstenaars en legt de verantwoordelijkheid voor het totaalconcept daarom neer bij een nieuwgevormd collectief met ondersteuning van een topkunstenaar. Deze nieuwe werkwijze kent de volgende rollen:

- **Collectief.** Het multidisciplinaire collectief met Brabantse genen zal het DNA van Bosch Parade vertalen naar het totaalconcept. De vrije artistieke ontwikkeling van het concept ligt bij het collectief, een artistieke keuze die eerdere edities zijn kracht en waarde bewezen heeft.
- **Topkunstenaar.** Een nationale kunstenaar wordt aan het collectief gekoppeld om het project naar een hoger niveau te tillen en te voorzien van de juiste impact voor het publiek.
- **Artistiek leider.** De artistiek leider staat aan de start van het collectief, bewaakt het DNA van Bosch Parade en de voortgang van het project. De artistiek leider is de verbinder in het team en verbindt waar mogelijk de kunstenaars, netwerken en verschillende communities in de stad.

Strikt genomen zijn de uitvoerenden niet betrokken in het artistieke proces. Echter, de zeer inspirerende samenwerking met grote groepen amateuruitvoerenden en vrijwilligers, met hun inzet, hun eigen netwerken en hun praktische inslag, vormen een belangrijke verrijking voor het palet van de professional. Jarenlange ervaring van de artistiek leider en het productieteam hiermee levert ruime mogelijkheden op tot coaching van deze samenwerking, waardoor de valkuil van amateurisme vermeden wordt. Deze manier van werken levert belangrijke bouwstenen op voor het DNA-profiel dat Bosch Parade zo uniek maakt voor publiek, kunstenaars én deelnemers.

Om de voortgang te garanderen wordt er gewerkt in verschillende fases: een schetsontwerp in kwartaal drie, een preproductie in kwartaal vier en de volledige productie in kwartaal één & twee van 2019. De voortgang wordt bewaakt door de artistiek leider.

Het collectief

Het collectief is bij elkaar gebracht door artistiek leider Miesjel van Gerwen. De kunstenaars zijn geselecteerd op basis van complementaire karaktereigenschappen, de diverse disciplines die zij vertegenwoordigen en vanwege de duidelijk aanwezige overeenkomsten met het artistiek DNA van Bosch Parade in werk en werkwijze. Het collectief bestaat uit:

- **Eelt**, Tilburgse theatercollectief onder leiding van **Monique Zipp**, met in hun midden o.a. de jonge componist **Loes Reiling**. Eelt is al jaren gespecialiseerd in projecten die met groepen uit de gemeenschap worden ontwikkeld. Vanuit Eelt zullen drie leden deelnemen.
- **Lucas Kastelijn**, theatermaker/beeldend kunstenaar uit Den Bosch, die eerder deel uitmaakte van locatietheatergroep de Lunatics en daarnaast zelf enkele bijzondere community-art projecten uitvoerde, o.a. met daklozen in Brussel.
- **Erik Vink**, beeldend kunstenaar en performer uit Den Bosch die met spectaculaire, goed georganiseerde projecten de eerder edities van Bosch Parade mee kleur wist te geven.
- **Martijn van Dalen**, eigenzinnig beeldend kunstenaar met veel technische knowhow betreffende constructie en technische haalbaarheid waarvan hij in de eerdere edities van Bosch Parade met bijzonder spectaculaire werken het bewijs leverde.

Het collectief wordt gedurende het proces uitgebreid met andere (jonge) kunstenaars afhankelijk van specifiek gezochte eigenschappen of specifiek gezocht werk. De artistiek leider zorgt zo nodig voor gerichte extra coaching vanuit het grote netwerk van Bosch Parade.

Topkunstenaar

De 'kunstenaar van naam en faam' voor de eerste editie van Bosch Parade next level is Art Producer **The Mothership**, onder leiding van beeldend kunstenaar **Jeroen Everaert**. The Mothership zet haar ruime ervaring in om het project naar een hoger artistiek niveau te tillen. Het hogere niveau wordt gezocht in het versterken van het verhaal dat het collectief vertelt aan het publiek (storytelling), het verscherpen van de impact van de kunstwerken binnen het totaalconcept en het vergroten van de mediawaarde die Bosch Parade als geheel realiseert. Hiermee creëren we een wow-factor om na drie jaar van afwezigheid meteen weer vol in beeld te zijn in de media en bij de bezoekers. Nationaal, en zo mogelijk ook weer internationaal voor onze volgers wereldwijd.

Programma 2019

Bosch Parade vindt plaats bij daglicht en beweegt zich over de Dommel van het Willemsplein tot aan de Citadel in 's-Hertogenbosch. De stadswallen, taluds en kades vormen een prachtig natuurlijke 'tribune' voor alles wat op het water voorbijkomt. De data in 2019 zijn:

- Dinsdag 18 juni Try-out (optioneel)
- Donderdag 20 juni Try-out of avonduitvoering (optioneel)
- Vrijdag 21 juni Avonduitvoering
- Zaterdag 22 juni Avonduitvoering
- Zondag 23 juni Matinee-uitvoering

Tuin der Lusten

Nieuw aan de route is de moderne *Tuin der Lusten*. De *Tuin der Lusten* is open voor publiek van twee uur voorafgaand aan de parade tot middernacht. Dit is dé plek waar de volledige Bosch Parade Community bij elkaar komt. Hier ontvangen we alle 'vrienden van Bosch Parade': de deelnemende kunstenaars, uitvoerenden en vrijwilligers, betrokken publiek en sponsors. De *Tuin der Lusten* is het hart van het side-evenement waar een unieke vermenging van- en contact tussen publiek, kunstenaars en deelnemers kan plaatsvinden. Naast hoogwaardige horeca, zitplaatsen voor publiek en ontmoetingsplekken, is er in de Tuin der Lusten Bosch Parade-waardig entertainment te vinden, zoals:

- Bosch Parade music: stukken die eerder voor Bosch Parade gecomponeerd werden en Singer-songwriters van Koning Willem 1 College, opleiding Kleinkunst.
- Beeldende projecten: augmented reality project Ivo van Dijk, speciaal voor locatie gemaakt, of Anaki, een met smartphone bestuurbaar kunstwerk van Pim de Bilde.
- Straattheater: zoals Major Tom van Afslag Eindhoven.

In de *Tuin der Lusten* worden alle ontvangsten van sponsors en genodigden georganiseerd, inclusief opties voor dineren. Voor kunstenaars, deelnemers en vrijwilligers is de tuin vrij toegankelijk. De *Tuin der Lusten* is tegen betaling toegankelijk voor mensen uit het publiek die Bosch Parade op deze manier willen steunen en die zelf van deze unieke sfeer willen genieten.

3. Community

Bosch Parade wil in de haarvaten van 's-Hertogenbosch zitten. Per editie van Bosch Parade wordt samengewerkt met een groot aantal organisaties uit de stad en de tot de gemeente 's-Hertogenbosch behorende kernen voor een maximale participatie van de bewoners.

Lokale inbedding

Lokale inbedding is essentieel voor het slagen van Bosch Parade. De samenwerking borgt het noodzakelijke draagvlak - en misschien belangrijker - zorgt voor voorpret in de stad. Bosch Parade moet ook een cadeau van de stad aan zichzelf zijn. Het levert ook de unieke Bosch Parade sfeer op. Mensen komen niet alleen kijken naar kunstobjecten, ze komen kijken naar hun eigen werk. De betrokkenen ontmoeten elkaar en geïnteresseerd publiek in de *Tuin der Lusten*. Het marketingplan speelt bewust in op deze unieke werkwijze.

Daarom wordt ook vanaf 2018 de samenwerking met alle maatschappelijke instanties weer opgezet. Bosch Parade kan zich beroepen op een uitgebreid netwerk van vrijwilligers, deelnemers en amateurs. In 2010 waren er circa 130 deelnemers per uitvoering (in totaal tussen de 250 en de 300 amateur uitvoerenden en vrijwilligers). In 2016 was dat uitgegroeid tot circa 170 deelnemers per uitvoering (in totaal tussen de 400 en de 500 amateur uitvoerenden en vrijwilligers).

Sociale Impact

Bosch Parade is deels gegrondvest op de gedachte dat professionele makers en amateur-uitvoerenden elkaar kunnen versterken en dat deze samenwerking voor beide partijen veel voordeel kan opleveren. Participatie heeft altijd hoog in het vaandel gestaan bij Bosch Parade. Die kan zowel plaatsvinden bij het realiseren van de kunstwerken of in de uitvoering van de werken tijdens de parade zelf.

Samen met sociale partners, zoals Opis, Novadic/Kentron, Exodus en stichting Ismes zijn in het verleden veel van de werken gerealiseerd met mensen die een achterstand hebben op cultuur en op de arbeidsmarkt. In eerdere jaren werden succesvolle projecten gemaakt in samenwerking met het Koning Willem 1 College, diverse basisscholen en beroepsonderwijs instellingen.

Ook vluchtelingen hebben zo in 2016 een plaats gekregen in de programmering, in samenwerking met kunstenaars Eric Vink en Rogier de Nijs. Bosch Parade blijft zich ook in de vernieuwde opzet overtuigd inzetten om zoveel mogelijk mensen actief te betrekken bij de kunsten en de realisatie van de werken. Daarnaast zullen ook maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen uitgenodigd worden om te participeren in de voorbereidingen en/of de uitvoeringen. De organisatie van Bosch Parade kan hierin de rol van makelaar op zich nemen om kunstenaars en participanten aan elkaar te koppelen.

Ontmoetingen

In voorgaande edities werden al veel samenwerkingsverbanden gesmeed. Er is bij de organisatie dan ook veel kennis en ervaring aanwezig om deze samenwerkingsverbanden succesrijk te laten verlopen. Een fysieke plaats om bij elkaar te komen helpt om de samenwerking te smeden. Er worden twee vaste werkplaatsen ingericht, zoals bij Opis/Piets fabriek op de Poeldonk of op de Tramkade, als een atelier Jheronimus Bosch anno 2018.

Om de verbondenheid tussen alle 'vrienden van Bosch Parade' te versterken (deelnemende kunstenaars, uitvoerenden en vrijwilligers, betrokken publiek en sponsors) worden avonden georganiseerd in aanloop naar het evenement, waarbij inspiratie, kennis en plezier gedeeld kan worden. Het zogenaamde Bosch Parade Café keert terug in het Werkwarenhuis en/of Brouwerscafé de Vaart aan de Tramkade.

Voor een lijst van eerdere en potentiële samenwerkingspartners voor dit community paneel, zie bijlage 3.

Provinciale verbinding

Nadrukkelijk is de Community ook Brabants. De verbindingen met Brabant worden artistiek en inhoudelijk gelegd door te werken met een Brabants Collectief. Bosch Parade gelooft in het concept Brabant Stad, waarin de verschillende steden elkaar versterken. De kennis van het werken in collectieven was bijvoorbeeld te vinden in Tilburg, bij Theatercollectief Eelt.

Er zijn daarnaast warme banden met de twee andere grote parades: het Bloemencorso in Zundert en de Brabantsedag in Heeze. Hoewel Bosch Parade zich onderscheidt door met professionals te werken en door de optocht op het water te realiseren, worden best practices uitgewisseld en wordt het gezamenlijke belang van de 'optochten-cultuur' als cultureel erfgoed in Noord-Brabant gezamenlijk op de agenda geplaatst.

4. Economische waarde

Dit paneel richt zich met name op het product Bosch Parade dat door het publiek in al haar geleidingen wordt gezien. Publiek kortweg benoemd als bewoners, ondernemers en bezoekers van de stad. Een van de uitgangspunten van Bosch Parade is dat het evenement voor alle doelgroepen goed toegankelijk is.

Businesscase

Bosch Parade heeft een solide basis vanuit de Gemeente 's-Hertogenbosch, waarmee een substantieel deel van de kosten kan worden gedekt. Groot verschil met de eerdere edities is dat het evenement niet langer onder de vleugels van Stichting Bosch 500 valt, die het evenement voor bijna 100% financierde. Stichting Tijdvaarders werkt daarom aan een gedegen financieringsmix. Deze mix bestaat naast overheidsfondsen (gemeentelijk, provinciaal en landelijk) en private fondsen uit sponsoring, donaties, inkomsten kaartverkoop en aanbod van arrangementen.

Specifiek voor het bedrijfsleven en het publiek werkt het evenement aan een uitgebreide business case. De businesscase bestaat uit een aantal onderdelen:

1. **Vriend of lid worden** ("Vrienden van Bosch Parade"). Iedereen die een bijdrage doet, op welke manier dan ook, kan een lid van de community Bosch Parade worden. Dit is de directe verbinding tussen het linker- en rechterpaneel.
2. **Een donatie doen.** Vanuit het perspectief 'wederkerigheid' gaan we om donaties vragen. Dit kan zowel online op de vernieuwde website van Bosch Parade in aanloop naar het meerdaagse evenement, als op de locatie via collectebussen en de telefoon.
3. **Kaartverkoop zitplaatsen.** Langs de route komen er op enkele plaatsen tribune(s) voor beter zicht en betere zit. Oudere mensen, jonge gezinnen en mensen die comfortabel willen zitten zijn de doelgroepen voor deze tribunes.
4. **Kaartverkoop side-event 'Tuin der Lusten'.** Het ontwikkelen van eigen middelen middels kaartverkoop voor het evenemententerrein.
5. **Arrangementen side-event 'Tuin der Lusten'.** Het ontwikkelen van arrangementen voor bedrijfsleven op het evenemententerrein.
6. **Sponsoring en corporate support.** Bijdrage van bedrijven en organisaties aan Bosch Parade. Dat kan in personele inzet, materialen en financiële middelen. De corporate support kan ingericht worden onder de noemer 'Vrienden van Bosch Parade'.

De stichting is bezig met de aanvraag van ANBI-status, zodat ook het kunnen geven van grote bedragen met fiscaal voordeel tot de mogelijkheden behoort.

Om de inkomsten te vergroten wordt het unieke community-gevoel dat gestalte krijgt op het evenemententerrein van Bosch Parade ingezet. Publiek en bedrijfsleven wordt aangesproken om als vrienden bij te dragen aan het festival en worden ook als vrienden ontvangen in de *Tuin der Lusten* tussen de deelnemers en kunstenaars.

Nationale en internationale toeristen

In editie 2019 nodigen we samen met Visit Brabant tour-operators uit binnen- en buitenland Europa uit om hen enthousiast te maken om de volgende editie met internationale bezoekers te komen. Uiteraard worden er voor deze buitenlandse toeristen meerdaagse arrangementen opgesteld, zowel vanuit het perspectief van de stad en de provincie Brabant, samen met organisaties en ondernemers.

In samenwerking met (potentiële) partners in de stad worden arrangementen ontwikkeld en activiteiten gebundeld voor bewoners en toeristen, voor zowel daguitjes als voor meerdaags bezoek. Er wordt gewerkt aan losse en combi-deals:

- Wandel- en vaarroutes, fiets- en vaarroutes;
- Bezoek aan grote Brabantse musea (als uitje of meerdaags bezoek) of exposities in de stad;
- Bosch op je bord (samenwerking met restaurants die meewerken aan arrangement)
- Bosch in je bed (samenwerking met hotels, B&B's die meewerken aan arrangement)

Bosch Parade versterkt met haar programma en de arrangementen de lokale economie. De algemene uitgaven van 24.000 bezoekers zijn te kapitaliseren met een factor € 15,- per persoon (uitgaven aan eten, drinken en aankopen in de stad) tot een bedrag van € 360.000,-. De verschillende arrangementen kunnen op een vergelijkbare waarde worden ingeschat. Hiermee levert Bosch Parade een extra bijdrage aan de lokale economie van ruim een half miljoen euro.

5. Organisatie

Bosch Parade is in grote lijnen georganiseerd als een (podium)gezelschap dat onder directie van een zakelijk leider en een artistiek leider die per 'voorstelling' of editie een regisseur uitnodigt. Tevens kent het vaste waarden (in de vorm van een ensemble van acteurs en technici bijvoorbeeld), maar kijkt daarnaast per voorstelling wat er nodig is om deze specifieke voorstelling optimaal te laten uitkomen.

Bestuur

Bosch Parade wordt georganiseerd door Stichting Tijdvaarders. De stichting heeft ten doel het realiseren en produceren van culturele evenementen, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de meest ruime zin. De bestuurders van Stichting Tijdvaarders zijn gezocht vanuit verschillende hoeken in de samenleving en werken onbezoldigd aan het evenement. Het bestuur van de stichting bewaken de doelstellingen bewaakt de kwaliteit van de programmering en is verantwoordelijk voor de begroting en haalbaarheid. Stichting Tijdvaarders voldoet aan de Governance Code Cultuur.

Het bestuur wordt gevormd door:

- Jos van de Wouw (voorzitter) - advocaat VANDEWOUW Zakelijke Advocatuur
- Peter Ketelaars (penningmeester) - lid dagelijks bestuur Waterschap Aa en Maas
- Cassandra Vugts (algemeen bestuurslid) - directeur SPARK Campus
- Lieke Hooft van Huysduynen (algemeen bestuurslid) - directeur Academie voor Media, Art & Performance, Koning Willem 1 College
- Peke Hofman (algemeen bestuurslid) – Publicist, curator, voormalig directeur CBK 's-Hertogenbosch

De dagelijkse organisatie wordt door Stichting Tijdvaarders gemandateerd naar de artistiek en zakelijk leider, die samen optrekken om het project tot een inhoudelijk en financieel goed einde te brengen. De directie van Bosch Parade bepaalt in samenspraak met het bestuur van stichting Tijdvaarders het beleid en de daarbij behorende praktische en financiële kaders. De zakelijk leider is verantwoordelijk voor het uitvoeren van Bosch Parade binnen deze kaders. De artistieke eindverantwoordelijkheid voor elke editie van Bosch Parade ligt bij de artistiek leider.

Artistiek leider Miesjel van Gerwen

Multidisciplinair beeldend kunstenaar, ontwerper, optocht expert en kunstproject-ontwikkelaar. Miesjel van Gerwen is een veelzijdig kunstenaar met de unieke kwaliteit om het ongerijmde te kunnen rijmen. Miesjel is betrokken vanaf de eerste editie in 2010 en zet de ervaring van 7 edities Bosch Parade in om het evenement naar een hoger niveau te tillen. Naast zijn werk voor Bosch Parade speelt Miesjel op vele festivals met het multidisciplinaire project Ivoren Toren (samen met celliste Jacqueline Hamelink), en hij was voorheen verbonden aan onder meer Dertien Hectare in Heeswijk-Dinther, Brabantsedag in Heeze en Theaterfestival Boulevard in 's-Hertogenbosch. Miesjel werkt aan een immer groeiende reeks dagtekeningen en heeft 4x per week een getekende column in het Bossche Brabants Dagblad.

Zakelijk leider Erik de Jong

Bevlogen verbinder, organisator van community-gedreven evenementen en initiator van vele creatieve concepten. Opleid als architect en gedreven in organiseren, gebruikt Erik de Jong zijn ontwerp- en organisatorische ervaring om Bosch Parade financieel en organisatorisch te realiseren. Erik is verbonden aan cultureel evenementenbureau LUSTR en festival IFIKZ in Zaandam en werkt aan zijn eigen initiatief de Kanopera. Hij is oprichter en was tot en met 2017 ook directeur van 8 edities 'Muziek op de Dommel', het grootste buitenfestival voor klassieke muziek in Noord-Brabant. Daarnaast werkt Erik als Community Manager deeltijd voor de Technische Universiteit Eindhoven.

Team

Het organisatorische team wordt samengesteld uit ervaren freelancers al eerder verbonden aan het evenement en aan nieuwe personen om het project een volgende stap te kunnen laten zetten. Het team wordt moment van schrijven nog verder ingevuld en bestaat al uit:

- Claire van Nunen - strategische marketing
- Studio Tween - vormgeving en huisstijl
- Thomas de Bruijn - nieuwe website

- Stephan Grilis - Productieleiding (betrokken sinds 2010)
- Lysanne van Esch - Productie evenemententerrein (betrokken sinds 2015)
- Miriam Alders - Community Manager

In aanloop worden verschillende personen aangesteld op verschillende posities, waaronder de functie van productie-assistent parade, productieassistent evenemententerrein, vrijwilligerscoördinator, ondersteuning social media, ondersteuning promotie, ondersteuning ticketing. Ook zal er waar mogelijk worden gewerkt met stagairs vanuit de verschillende onderwijsinstellingen in de stad.

Ervaring met het werken op het water

Bosch Parade heeft tot grote hoogte kunnen stijgen onder de vleugels van Jheronimus Bosch jaar 2016. Tot en met de editie in 2016 bestond Bosch Parade uit gemiddeld 18 unieke en totaal diverse projecten, ontwikkeld door evenzovele professionele kunstenaars of kleine ad hoc collectieven. Bosch Parade heeft daarmee een zeer goede track-record opgebouwd voor het werken op en in het water. Productie leider Stephan Grilis vormt daar het baken van stabiliteit. Betrokken vanaf de allereerste editie, weet hij inmiddels wat kan en niet kan op het water. Hij wordt al in de conceptfase betrokken om de realisatie van de werken te garanderen. Daarbij blijft gelden dat het werken op water complex en uitdagend blijft. Daarom worden er zowel individuele try-outs met drijf tests en een volledige try-out georganiseerd. De reddingsbrigade zal bij alle uitvoeringen aanwezig zijn om de veiligheid van deelnemers en publiek te garanderen.

Duurzaamheid

Met het werken op het water, speelt ook de ecologie een belangrijke rol bij het evenement. Daarom wordt er na het broedseizoen half juni geprogrammeerd. Voorts worden er geen fossiele brandstoffen gebruikt in de voortstuwing van de werken. Voor het evenemententerrein wordt onderzocht of alles kan worden georganiseerd vanuit netspanning, waardoor het verbruik van diesel zo veel mogelijk wordt beperkt. Een belangrijke overweging voor het organiseren van het evenement in de vroege avonden in juni is de beschikbaarheid van daglicht, waardoor er nauwelijks kunstlicht nodig zal zijn. Verder wordt er zo min mogelijk vervuilend drukwerk gebruikt.

Planning

Januari - juni 2018 <i>Kwartaal 1 & 2</i>	Fase 1: Haalbaarheidsonderzoek <i>Overdracht Plan van aanpak en projectplan Haalbaarheidsonderzoek</i>
Juli - september 2018 <i>Kwartaal 3</i>	Fase 2a: Schetsontwerp en fondsenwerving <i>Doorontwikkeling Artistiek Concept Fondsen- en sponsorwerving Marketingplan op hoofdlijnen Invullen artistiek team en organisatie team</i>
Oktober - december 2018 <i>Kwartaal 4</i>	Fase 2b: Preproductie en sponsorwerving <i>Invulling inhoudelijk concept en preproductie Marketing & communicatie Sponsorwerving Definitieve samenstelling volledige organisatie team</i>
Januari - juni 2019 <i>Kwartaal 1 & 2</i>	Fase 3: Productie <i>Kick-off Bosch Parade op nieuwjaarsrecepties in de stad Productie Parade, inclusief drijf tests Productie Tuin der Lusten Uitvoeren marketingplan en communicatie Start kaartverkoop festivalterrein</i>
18-23 juni 2019	<i>Uitvoerende productie, inclusief try-out</i>
juni - augustus 2019	<i>Afhandeling Evaluatie</i>